

SAMENWERKEN AAN ONS CULTUURLANDSCHAP

Landschapsbeheer Zeeland

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

COLOFON

NR. 3 | NAJAAR – 2022 | LANDSCHAPSBEHEER ZEELAND JAARGANG 36 | ISSN NUMMER 2589-8159

Een uitgave van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ). SLZ zet zich in om samen te werken aan het landschap van Zeeland door het behoud, beheer en aanleg van landschapselementen. SLZ wordt financieel gesteund door de Provincie Zeeland en de Postcode Loterij.

Redactie:

De redactie bestaat uit Luciën Calle, Sandra Dobbelaar, Iman Labruyère, Joan van der Velden, Paulien van 't Westeinde en Nettie Wilderom.

Foto omslag: Stoomgemaal 'Oosterschelde',

foto: Kees Slager

Foto inzet: Jubileumtaart 40 jaar SLZ,

foto: Paulien van 't Westeinde

Opmaak en druk:

Drukkerij Zoetewij, Yerseke – Oplage 1550 ex.

Abonnement

Wilt u een abonnement waarbij u drie edities per jaar van dit tijdschrift ontvangt voor € 15,- per jaar? Bel naar SLZ of geef dit direct door via <https://landschapsbeheerzeeland.nl/tijdschrift>

Giften, schenkingen of legaten

Wilt u een financiële bijdrage leveren aan het beheer en behoud van het prachtige cultuurlandschap van Zeeland? Wij zijn erg dankbaar voor iedere bijdrage! Wilt u met uw gift een specifiek doel steunen, neem dan contact op met SLZ. SLZ is een erkende goede doelen organisatie en heeft de ANBI-status.

Advertenties:

Ook uw advertentie in dit tijdschrift? Bel SLZ voor de mogelijkheden.

Redactie- en bezoekadres:

Klein Frankrijk 1
4461 ZN Goes
Tel. 0113-230936
Mail: info@landschapsbeheerzeeland.nl
Website: www.landschapsbeheerzeeland.nl
Banknummer: **IBAN NL93RABO 0380 5172 56**

Op deze uitgave zijn ons privacy statement en algemene voorwaarden van toepassing; deze zijn te vinden op de website van SLZ. Dit blad is gedrukt op chloorvrij gebleekt papier afkomstig uit verantwoord beheerde bossen en wordt verstuurd in een biologisch afbreekbaar folie.

SLZ wordt financieel gesteund door de Nationale Postcode Loterij en Provincie Zeeland.

Knotgroep Steltkluut. Foto: Sandra Dobbelaar

Lange boomkorf. Foto: SLZ

Inhoud

- 40 jaar Stichting Landschapsbeheer Zeeland 04
- Vooraankondiging jubileumactiviteiten SLZ 05
- Stichting Landschapsbeheer Zeeland in de jaren 80 van de 20ste eeuw .. 09
- Stoomgemaal 'Oosterschelde' 14
- Wandelen tussen de Scheldes 17
- Winterwerk 2022-2023 20
- Hek met touwtjes 23
- Een herstploeg herrijst uit zijn as 24
- Memoires van een hoogstamsnoeier 26
- Walnootboorvlieg breidt zich ook in Zeeland uit 30
- Kort Nieuws 33
- Vrijwilliger aan het woord 35
- Agenda 36

40 jaar Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Door: Anita Pijpelink,
gedeputeerde Provincie Zeeland

Stichting Landschapsbeheer Zeeland bestaat 40 jaar. Mede dankzij de inzet van meer dan 3.000 vrijwilligers kunnen Zeeuwen en hun bezoekers genieten van knotwilgen, bloeiende hoogstam fruitbomen en karakteristieke boerenerven die het landschap in Zeeland identiteit geven.

Zuinig zijn

We leven in tijden van grote veranderingen en uitdagingen. De biodiversiteit staat onder druk. We moeten zuinig zijn op wat we hebben en hebben een opgave om extra (robuuste) natuur te

ontwikkelen. Omdat elke vierkante meter grond in Zeeland al een bestemming heeft, is dat best een puzzel. Zeker omdat we ook een belangrijke opgave hebben om de natuur te herstellen en Zeeland klimaatrobust in te richten. Overheid, inwoners en organisaties hebben elkaar daarbij hard nodig. Want alleen met een brede samenwerking van terreinbeheerders, vrijwilligers, particulieren kunnen we het landschapelijk schoon, ons cultuurhistorisch erfgoed en de biodiversiteit behouden en verder ontwikkelen!

Taak

Voor SLZ met al haar vrijwilligers zie ik hier een schone taak weggelegd. De afgelopen jaren heeft de stichting veel inwoners en vrijwilligers enthousiast gemaakt voor thema's als biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw. Van dat sterke netwerk maak ik graag gebruik! Samen kunnen we ervoor zorgen dat Zeeland over

40 jaar nog steeds een fijne plek is om te leven. Met robuuste natuur, een gevarieerd landschap en een schat aan cultuurhistorisch erfgoed.

Vooraankondiging jubileumactiviteiten SLZ

Door: Paulien van 't Westeinde, SLZ

Op 27 september 1982 werd de akte van oprichting getekend en in 1983 gingen de eerste werkzaamheden onder de noemer van Landschapsverzorging Zeeland van start.

Laten we even terug gaan naar het jaar 1982, herinner je je deze nog?

- De eerste CD die Philips op de markt bracht: 'Visitors' van ABBA;
- De prachtige nieuwe guldenbiljetten van bv 50 (zonnebloem), 100 (snip) en 250 (vuurtoren) die in de prijzen vielen als beste ontwerp van de 20e eeuw;
- De beste speelfilm van 1982 was E.T.;
- De Nederlandse wielrenner Jan Raas wint de klassieker Parijs-Roubaix
- Ruud Lubbers wordt minister-president van Nederland;

Als je het zo bekijkt is het zeker al lang geleden. Als we naar SLZ kijken is er ook veel veranderd: 40 jaar geleden trokken de eerste medewerkers erop uit en knoopten gesprekken aan met landbouwers en plattelandsbewoners over landschap, het onderhoud en de aanplant van bomen, hagen en houtkanten, over poelen graven. Landschapsverzorging werd Landschapsbeheer Zeeland. De jaren daarna volgde de professionalisering: steeds beter onderbouwde adviezen, kwalitatief hoogwaardigere ontwerpen en de ontwikkeling van sterk ontzorgende bedieningsvormen om projecten bij doelgroepen gerealiseerd te krijgen. We mogen met trots kijken naar wat we bereikt hebben en wie we als organisatie zijn.

Groepsfoto start jubileumjaar. Foto: SLZ

Om het jubileum van Landschapsbeheer Zeeland te vieren, is het jubileumjaar op 27 september 2022 van start gegaan met een taartje en hopen we het met u allen af te sluiten met een Landschapsfestival (publieksdag en symposium) op 10 juni 2023.

We hebben verschillende ideeën en hopen hier ook financiering voor te vinden, want dan

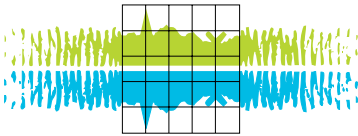
- komt er een boekje over 40 Zeeuwse landschapselementen;
- komt NK maaien met de zeis naar Zeeland;
- komt er een Fotoprijsvraag waarin we op zoek gaan naar het SLZ logo 'in het echt'
- komt er een Promotiefilmpje
- doen we een kleine toer langs Zeeuwse gemeentes
- en sluiten we af met een studiereis voor personeel.

Abbeelding: Daria Neprachkina via Pixabay

Fotowedstrijd jubileum

Als je ons logo bekijkt, zie je een landschap. Of eigenlijk twee, een weerspiegeling ervan in het water. Het zou zo maar een Zeeuws landschap kunnen zijn van een dorpsgezicht met kerktoren en molen. Vind je niet?

SLZ is op zoek naar foto's van een vergelijkbaar landschap in onze provincie (met of zonder weerspiegeling). Wij dagen Zeeuwen uit om dit uitzicht te vinden in Zeeland en dit te bewijzen met een foto. Stuur je foto naar info@landschapsbeheerzeeland.nl onder vermelding van je naam en telefoonnummer én de locatie waar de foto gemaakt is. De winnende foto wordt bekend gemaakt tijdens ons Landschapsfestival op 10 juni 2023.

Wist u dat...

- ... de stichting aanvankelijk als dienst bij Het Zeeuwse Landschap (HZL) werd ondergebracht? Na enige tijd werd besloten dat de stichting zelfstandig moest gaan opereren.
- ... de eerste huisvesting op een zolderkamertje was op de grote markt in Goes bij Zeeuwse Landbouw Maatschappij. Daarna verhuisden we naar de v.d. Spiegelstraat in Goes, later naar Ravelijn de Groene jager en nog later naar het pand aan Klein Frankrijk.

- ... Foort Minnaard de eerste "directeur" was, waarna Sjaak Herman als eerste betaalde medewerker in dienst werd genomen?

ALLROUND BEDRIJF NIEUW ARENDSRUST

- MINIKRAAN VERHUUR & RUPS-DUMPER
- COMPACT TREKKERWERK
- KETTINGZAAGWERK
- GROND & STRAATWERK

Adriaan Langebeek
Rijkebuurtweg 14
4354 SE Vrouwenpolder
T. 06-55967180

CARBIDEUS.NL

www.nieuwarendsrust.nl

A.C. RIJKEN EN ZONEN V.O.F.

Meubelmakerij
Restauratie- en Aannemingsbedrijf

Middelburgsestraat 60b en c
4371 ET Koudekerke
Tel: 0118 552400

WWW.ACRIJKEN.NL

MARKUSSE B.V.
's-HEER ABTSKERKE

www.markussebv.nl

Geospecialiseerd in:

BOSBOUW, LOON-, GROND-, CULTUURTECHNISCH- & STRAATWERK

Uinsjeweg 3 | 4444 AL 's-Heer Abtskerke | t. 0113-311363 | email: info@markussebv.nl

MEEDENKERS **ONTWERPERS**

Drukkerij
Zoetewij
Yerseke

Telefoon 0113 571404
info@dzy.nl - www.dzy.nl

PRINTERS **DRUKKERS**

Floris
OVERES
BOOMVERZORGING

***Bomen verdienen het met zorg
behandeld te worden. Dát is ons vak!***

Ter Hoogestraat 36 - 4335 EP Middelburg
Vast: 0118-851958 - Mobiel: 06-14414836

info@florisoveres.nl
www.florisoveres.nl

TWISTVLIET
LANDGOED

- * SFEERVOLLE LOCATIE VOOR FAMILIEFEESTEN, BRUIJLOFTEN
- * PERSONEELSBIJENKOMSTEN MET OUTDOOR ACTIVITEITEN EN LUNCH OF DINER
- * TEAMBUILDINGSDAGEN MET TRAINERS MOGELIJK

VOOR INFORMATIE: WWW.TWISTVLIET.NL

MAIL: LANDGOED@TWISTVLIET.NL
Nico Mesu, TEL. 0118-594757

Stichting Landschapsbeheer Zeeland in de jaren 80 van de 20ste eeuw

Door: Foort Minnaard, eerste directeur

SLZ bestaat dit jaar 40 jaar en het leek wel interessant om de begintijd (de jaren 80 dus) nog eens van een toelichting te voorzien.

Logischerwijze werd daarbij aan medewerkers uit die begintijd gedacht, zij zouden die toelichting wel kunnen leveren. Maar ook voor die medewerkers is het wel 30 à 40 jaar geleden en al hebben ze nog een aardig geheugen, lang niet alles is daarin bewaard gebleven. Bij deze een poging om een beetje een schets te geven.

Foort Minnaard. Foto: SLZ

Voorgeschiedenis

Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw zijn vrijwilligersgroepen actief in het landschapsbeheer, in de eerste jaren bijna uitsluitend met knotten. In die tijd ging het knotbomenbestand in Nederland hard achteruit, de oorspronkelijke functie was verdwenen (geriefhout, brandhout), bomen werden niet meer geknot door de eigenaren, vaak werden ze zelfs gerooid. Een aantal mensen betreunde dit, zij zagen de waarde die de knotbomen voor natuur en landschap hebben en dachten: als de eigenaar het niet meer doet, laten wij dat werk dan oppakken!

Rond 1980 was dit werk flink uitgebreid en was de acceptatie in de maatschappij zodanig gegroeid dat dankzij met name overheidsfinanciering forse uitbreiding/ondersteuning van het vrijwilligerswerk tot stand kon komen. In die periode was ook sprake van een grote werkloosheid in Nederland, vooral in Limburg en in het noorden van het land. Daar werden stichtingen landschapsbeheer opgericht die via werkloosheidsprojecten een aanzienlijke groep mensen (20 tot 70 personen per provincie) in dienst konden nemen.

Zij pakten het landschapsbeheer zelf op en daarnaast ondersteunden ze het vrijwilligerswerk. In andere provincies, waaronder Zeeland ontstonden kleinere organisaties landschapsbeheer die in feite alleen gericht waren op ondersteuning en stimuleren van het vrijwilligerswerk.

Oprichting van zo'n stichting ging nergens zonder slag of stoot. Allerlei groeperingen in de samenleving wilden er wel bij betrokken zijn: "Je weet tenslotte maar nooit wat zo'n nieuw clubje gaat uitspoken en je hebt er ook wel belang bij, dus zorg dat je er bij bent."

Oprichting Stichting Landschapsverzorging Zeeland

In Zeeland staken allerlei betrokkenen de koppen bij elkaar en toen duidelijk werd dat de landelijke en provinciale overheid vanaf 1982 jaarlijks ongeveer 120.000 gulden beschikbaar wilden stellen, is in september 1982 de Stichting Landschapsverzorging Zeeland (SLZ) opgericht. Later is de naam veranderd in landschapsbeheer, om meer in de pas te lopen met andere provincies. Rekening houdend met de forse geldontwaarding die sindsdien heeft plaatsgevonden, gaat dat nu om ongeveer € 116.000 volgens het CBS. Dit geld was bedoeld voor het aanstellen

Groepsfoto Bushoeve. Foto: SLZ

van een medewerker, aanschaf van gereedschap en materieel voor de vrijwilligers en een kantoorplek met toebehoren.

Er werd een bestuur geformeerd waarin onder meer vertegenwoordigd waren: de landbouw, de natuurbeheerders, de vrijwilligersgroepen, de recreatiesector, de gemeenten, de waterschappen en de provincie. Een flinke club, al met al zo'n 15 personen. Nauw betrokkenen allemaal, die vaak en intensief vergaderden. En niet alleen over hoofdzaken maar ook over details, als het moest ging het over het type zaag dat in het werk gebruikt zou moeten worden!

Activiteiten SLZ in de jaren 80

Voorjaar 1983 startte de eerste medewerker met zijn werk. De eerste maanden overal kennis maken, en een overzicht krijgen van wat er allemaal speelde in het land en in de provincie. Vanaf de winter 1983-1984 serieus aan het werk met uitleen gereedschap, meewerken in het veld, (her-)opstarten vrijwilligersgroepen in delen van de provincie waar geen activiteiten liepen (Walcheren, Schouwen Duiveland, Tholen). Via landelijke contacten, met name in de koepel van alle landschapsbeheerstichtingen, het LONL (landelijk overleg natuur en landschapsbeheer) kwamen nieuwe ideeën Zeeland binnen. In de jaren 80 ging het daar bij vooral over nieuwe vormen van

*Excursie personeel en bestuur 2014
Foto: Sandra Dobbelaar*

vrijwilligerswerk (toen baanlozenprojecten), onderhoud van knotbomen en van andere kleine landschapselementen (zoals heggen, houtwallen en vee-drinkputten). Hoogstamfruitbomen kwamen er nadrukkelijk bij, o.a. via het geven van cursussen om de kennis van het snoeien te verspreiden onder vrijwilligers en eigenaren. Ook de provincie Zeeland zat niet stil. Men ontwikkelde een subsidieregeling voor onderhoud van kleine landschapselementen, uit te voeren door SLZ. De doelgroep: met name de eigenaren die een kleine vergoeding kregen als zij zelf weer onderhoud deden.

Situatie in 1990

Geleidelijk was er dus sprake van verbreding en verdieping van het werk, mede omdat we het tij gewoon mee hadden. De interesse in de maatschappij nam toe, bij allerlei groepen. Iets wat later alleen maar verder

**VORMGEVERS VAN
UW BUITENRUIMTE**

**ruimte
& groen**
Tuin- en Landschapsarchitectuur

OORSPRONKELIJK ZOUT
ZEEUWSCHE ZOUTE
UIT DE OOSTERSCHELDE

MEER WETEN OVER ONS AMBACHT?
ZEEUWSCHEZOUTE.NL

Uw tuin in goede handen!

Uw tuin hoort een plek te zijn waar u zich thuis voelt. Ik help u graag die plek mooi te maken en mooi te houden.

**Nijsse Inrichting,
Beheer en Onderhoud**
's-Gravenpolder
T: 06 10 01 23 43
E: info@nibo-ht.nl

NIBO
Huis en Tuin

**PLANTPLANNEN?
WIJ ADVISEREN U GRAAG**

Ook HET adres in Zeeland voor
walnoten- en sierbomen, bos- en
haagplantsoen, hazelnootplanten, etc.

www.walnoten.nl

Plantencentrum
Kwekerij Westhof

s-Heer Afskerke

**Uit
Zeeland
haal je
energie**

deltaenergie.nl/puurzeeuws

DELTA

Van de Velde
GROENVERZORGING

Zuidweg 18B
4316 LB Zonnemaire
Telefoon 0111 402173
www.velde-groenverzorging.nl
info@velde-groenverzorging.nl

Foort Minnaard en Peter Maas. Foto: SLZ

groeide, uiteindelijk naar de situatie zoals die nu is.

Het feit dat het bestuur zo breed was samengesteld was uiteindelijk een voordeel, ieder groeide langzaam mee in de werkrichting en steunde die uiteindelijk ook. Daardoor was er altijd een goede ingang bij alle betrokken organisaties.

SLZ groeide langzaam maar zeker uit tot een organisatie om rekening mee te houden: het budget ging geleidelijk omhoog, het aantal medewerkers eveneens, het aantal vrijwilligers groeide gestaag, het werkpakket werd steeds breder en steeds meer eigenaren gingen zelf weer aan de slag.

Vrijwillig landschapsbeheer, land-

schapsonderhoud in 't algemeen, en SLZ bleken allemaal blijvertjes en geen ééndagsvliegen, zoals in de begintijd door sommigen wel gedacht werd.

Tenslotte

- Het jaarverslag 1990 meldt het volgende:
- 12 bestuursleden met 9 adviseurs en plaatsvervangers, 7 medewerkers, 350 vrijwilligers.
- 1500 knotbomen, 10 kilometer heg, 1.000 hoogstamfruitbomen, 70 veedrinkputten en 6,5 hectare bloemdijk in onderhoud.
- De omzet was ongeveer 350.000 gulden (omgerekend naar huidig prijspeil is dat zo'n € 300.000).

Stoomgemaal 'Oosterschelde'

Tekst en foto's: Kees Slager, eigenaar

Als aan het eind van de 19e eeuw de eerste stoomgemalen worden gebouwd, tonen ook de Thoolse polderbestuurders daar interesse in. Tijdens het zeer natte jaar 1881 staan grote delen van het laaggelegen centrale deel van het eiland maandenlang onder water en dat heeft tot gevolg dat nog datzelfde jaar ir. Labrijn uit Zierikzee in opdracht van de Thoolse waterschappen een rapport maakt, waarin hij pleit voor de bouw van drie stoomgemalen om van de ellende af te komen.

Drie gemalen

Het zal echter nog jaren duren eer die drie gemalen gebouwd worden. De verdeling van de kosten onder de boeren vormt een

probleem dat lang het struikelblok vormt. Maar in 1900 wordt bij Oud-Vossemeer het eerste gemaal gebouwd, waarna bij Tholen-stad in 1906 het gemaal 'De Eendracht' verrijst.

Het derde gemaal is de 'Oosterschelde', dat in 1910 onderaan de zeedijk bij de Schelphoek verrijst. Het unieke is dat de schoorsteen van 25 meter in het water van de watergang wordt opgetrokken. Dat gebeurt door de firma De Ridder uit Oegstgeest, een van de twee schoorsteenbouwers, die Nederland dan rijk is. Voor e prijs van 1215 gulden wordt de pijp opgetrokken. Intussen bouwt aannemer J. Lindhout uit Oud-Vossemeer het gemaal plus de machinistenwoning. In oktober is alles bedrijfsklaar en begint het gemaal

aan zijn karwei: de grootste polder van Tholen (de Poortvlietpolder) droog houden. Dat lukt aardig, tot men in 1925 besluit ook de afwatering van de Broek- en Roolandpolder door de 'Oosterschelde' te laten doen. Dat blijkt een brug te ver; in de winter is de capaciteit van het stoomgemaal onvoldoende.

Ontoelaatbaar

Nadat in 1928 het plan is gelanceerd om over te schakelen op elektrische bemaling, volgen enkele bewogen vergaderingen van het waterschap

Poortvliet, waarbij voor- en tegenstanders elkaar fel bekampen. Uiteindelijk winnen de voorstanders van een elektrisch gemaal met 50 tegen 41 stemmen. Maar het plan om de stoommachine in de 'Oosterschelde' te vervangen door een elektrisch gemaal, wordt afgeschoten door waterbouwkundige, prof. Visser. Want er zal een dikkere pijp door de zeedijk moeten worden gegraven om het water af te voeren en dat noemt hij 'op ontoelaatbare wijze wroeten in het dijklichaam'. Hij vreest dat de zeedijk er te zwak door zal worden bij zware storm.

Uitzicht over de Oosterschelde en Thoolse polders

Dus wordt in 1932 een paar honderd meter verderop een elektrisch gemaal gebouwd, dat het polderwater loost op de diepe boezem in de naastgelegen Klaas van Steelandpolder. Daar is een zogenaamde suatiesluis, die bij eb wordt geopend en het polderwater in de Oosterschelde wordt geloosd.

Schoorsteen

Het stoomgemaal heeft daarmee zijn functie verloren en dient alleen nog als opslagruimte voor het waterschap. Maar de schoorsteen krijgt een nieuwe functie: het Loodswezen huurt hem in 1952 en laat bovenin de pijp een raampje uitzagen, waarachter een geleidelicht voor de scheepvaart komt. Zodat de schepen in het Tholense Gat veilig die smalle geul kunnen passeren.

Als in de jaren '80 de Oesterdam wordt aangelegd, waardoor de scheepvaart op het Tholense Gat verdwijnt, wil het waterschap de schoorsteen afbreken. Maar daar steekt de stichting Huis en Heem een stokje voor en haalt de Rijksdienst Monumentenzorg erbij. Die bevestigt dat dit een belangrijk stuk cultureel erfgoed is, zeker de schoorsteen, de oudste die De Ridder bouwde en die nog overeind staat. De poging het tot rijksmonument te promoveren strandt door onwil van de (Belgische) eigenaar van de machinistenwoning. Pas als ik het gemaal in 2003 van hem koop, lukt het om de monumentenstatus alsnog te verkrijgen.

Prachtig uitzicht

Zowel de machinistenwoning als het gemaal worden daarna grondig gerestaureerd en datzelfde geldt voor de schoorsteen. Harm Meijer uit het Groningse Ten Boer (het enige bedrijf dat nog schoorstenen restaureert) komt die klus klaren. Nadat er in 1952 binnenin de pijp al trappen zijn gemaakt om het geleidelicht te bedienen, maakt Meijer nog een extra verdieping helemaal bovenin. Daardoor is het nu mogelijk daar te genieten van een prachtig uitzicht over de Oosterschelde en de Thoolse polders. Iets wat inmiddels tijdens de 'open monumentendagen' al velen hebben gedaan. En ook een aantal deelnemers van het wandelevenement van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland.

Restauratie van de schoorsteen

Den Inkel, Kruiningen
Foto: vrijwilligers
ommetje Kruiningen

Wandelen tussen de Scheldes

Door: Caroline Geluk, SLZ

Wat hebben een levensgrote juun, een fossiele boom en een songtekst uit 1965 met elkaar gemeen? In respectievelijk Oostdijk, Rilland en Krabbendijke kom je deze namelijk tegen tijdens je wandeling over het Wandelnetwerk Reimerswaal. Ze vertellen de verhalen van het verleden en markeren de uniekheid van dit smalste gedeelte van Zeeland.

Op woensdag 14 december aanstaande wordt het 175 kilometer lange Wandelnetwerk Reimerswaal officieel geopend. Dit betekent dat er dan in heel Zeeland een gebiedsdekkend netwerk ligt van totaal 2920 kilometer, waardoor er aaneengesloten gewandeld kan worden.

Highlights en bezienswaardigheden
Dankzij vele betrokken, actieve vrijwilli-

gers, agrariërs, bewoners, bestuurders, eigenaren en organisaties zijn er in en om elk dorp leuke routes bewegwijzerd waardoor je de omgeving eens vanuit een andere hoek kunt bekijken. Zo struin je over onverhard boerenland, spot je vogels in de natuurgebieden en loop je tussen de schapen op een dijk. In de dorpen wandel je langs de highlights zoals monumenten, kunstwerken en restanten uit het verleden. Deze kortere routes zijn aan elkaar verbonden zodat ook de 'diehard' wandelaars hun kilometers kunnen maken!

Routekaart

Koop een routekaart bij de toeristische informatiepunten, check de plattegrond op een informatiebord (in elk dorp aanwezig) of stippel online je tocht uit op www.wandelnet.nl/ wandelrouteplanner. Noteer de knoop-

MEIZON ^{BV}

Grenadierweg 15
4338 PG Middelburg

Tel. 0118-629353
E-mail verkoop@meizon.nl

CapsNobel

Accountants &
Belastingadviseurs

BREDASEWEG 15B
4881 DC ZUNDERT
TEL: +31 76 597 4051
FAX: +31 76 597 6800

WWW.BIEBOOM.NL

E-BIE (ONLINE OFFERTE AANVRAAG)

VOLG ONS OP FACEBOOK

HET GEHELE GROENASSORTIMENT, O.A.

AUTOCHTOEN BOS EN HAAGPLANTSOEN, LAAN EN FRUITBOMEN.
RECHTSTREEKS VAN DE KWEKERIJ DUS SCHERPE PRIJZEN

Bomen snoeien, vellen of planten?

HULSTER

boomverzorging

M: 06-33032122

E: info@hulsterboomverzorging.nl

W: www.hulsterboomverzorging.nl

Boomkwekerij en Groenbedrijf De Fruittuin v.o.f.

Wij zijn het adres voor al uw tuinplanten,
sierheesters, leibomen en (fruit)bomen.
Oude fruitbomen in soorten en maten.

Tevens bezorging en plaatsing mogelijk.
Ook voor tuinaanleg en renovatie.

Wemeldingse Zandweg 4B, Kapelle
Tel. 0113-342944, mob. 06-11395456
www.defruittuin.com

GROENTECHNIEK

MOTORZAAG?

WWW.R2GROENTECHNIEK.NL

puntnummers en volg de bordjes met de gele richtingspijlen onderweg of voor de ommetjes de bordjes met het icoontje van het betreffende dorp.

Kaart Wandelnetwerk Reimerswaal. Bron: SLZ

Markering ommetjes Reimerswaal. Bron: SLZ

Speciale toegang verleend

Een deel van de routes gaat over particulier terrein/boerenland. Hiervoor is een contract afgesloten met de betreffende eigenaar. Soms zijn hier voorwaarden aan verbonden, bijvoorbeeld dat de hond een bepaald gebied niet in mag of verplicht aan de lijn moet, i.v.m. de schapen of andere dieren van

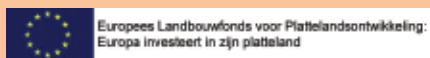
de eigenaar die hier lopen. Dit heeft te maken met de verspreiding van ziekten (o.a. neospora bij rundvee) en wegens versterking van vee en dieren in de natuur. En om te voorkomen dat men (onbedoeld) een hek open laat staan, kan je via de overstapjes over het hek klimmen. Respecteer dit a.u.b.!

Meldpunt gebreken

Tijdens het wandelen is niets zo vervelend als het ontbreken van duidelijke bewegwijzering of slecht begaanbare paden. Meld daarom onduidelijke, kapotte of ontbrekende bewegwijzering of schade aan de panelen op www.routemeldpunt.nl

Samenwerking

Dit project is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met en ondersteuning door de gemeente Reimerswaal en mede mogelijk gemaakt door Provincie Zeeland via het Programma voor Plattelandsontwikkeling (POP3), het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling, Leader en de Nationale Postcode Loterij. Veel dank aan alle mensen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het wandelnetwerk en een speciale dank gaat uit naar coördinator Dick Moelker voor zijn enorme (vrijwillige) inzet bij de aanleg van wandelnetwerk Reimerswaal.

Winterwerk 2022-2023

Door: Pieter Voets, SLZ

Winterse wandeling. Foto: Pieter Voets

Op het moment dat je dit artikel ter hand neemt zitten we waarschijnlijk net in de (meteorologische) winter. Voor SLZ begint het winterseizoen, door velen ook wel het 'knotseizoen' genoemd, iets vroeger namelijk op de Natuurwerkdag. Deze landelijke dag was ook dit jaar weer op de eerste vrijdag en zaterdag van november. In dit artikel zal ik proberen wat meer te vertellen over dit knotten maar ook over het andere werk dat ook (soms juist) in de winter uitgevoerd wordt.

Knotbomen in de winter. Foto: Pieter Voets

Knotwerk

Een groot deel van het werk dat ook deze winter uitgevoerd wordt, is inderdaad het knotwerk. Dat we dit werk alleen in de winter doen heeft verschillende redenen. Het is namelijk zowel beter voor de boom zelf, voor de natuur als geheel en voor de mensen die het werk uitvoeren.

In het najaar laten bomen hun blad vallen nadat ze de voedingsstoffen uit het blad teruggehaald en in de wortels opgeslagen hebben. De belasting voor de bomen is zo minder groot, wat fijn is omdat het weghalen van alle takken een grote ingreep is. Toch is juist de wilg, en dan met name de *Salix alba* oftewel de schietwilg de soort die het beste tegen het knotten kan.

De slapende knoppen die in de jonge bast zitten, lopen bij deze soort weer makkelijk uit. Wel moet voorkomen worden dat bij het knotten de takken te kort afgezaagd worden omdat de knoppen in oudere bast

moeilijker uitlopen. Ook voor de natuur en met name de vogels is het beter om in de winter te knotten. Zo wordt verstoring van broedende vogels voorkomen. De steenuil, één van de bewoners die erg afhankelijk is van erven met knobomen, begint in februari al met het betrekken van zijn nest(kast). Op die plekken voeren we het werk voor het laatst in januari uit.

Het knotwerk wordt veelal door vrijwilligers uitgevoerd. Dit kan een doorde-weekse ploeg zijn die rechtstreeks wordt aangestuurd door SLZ of een zogenaamde weekendgroep. Daarnaast gaan we jaarlijks ook met een aantal scholen op pad om te knotten.

Het knotwerk is ideaal werk in de winterperiode. Het is heerlijk om je op een koude dag warm te zagen en kan er voor zorgen dat je ook in de winter flink zweet. Kun je nagaan wanneer je dit werk in de zomer met 25°C zou moeten doen. En wat kan het heerlijk zijn om

met een winterzonnetje aan het werk te zijn! Dan kan ook de pauze genieten zijn.

Pauze aan de Zwaakse Weel.

Foto: Zeeuwse Gronden

En die geknotte wilgen in een winterlandschap, daar kan ik persoonlijk ook erg van genieten.

Prunus

Een heel andere soort klus die vaak in het najaar uitgevoerd wordt, is het verwijderen van de Amerikaanse Vogelkers. In de herfst is deze invasieve exoot (ook wel bospest genoemd, vandaar dat deze weg moet) goed te herkennen dankzij de mooie herfst-

Schoolklas aan het knotten. Foto: SLZ

kleuren. Zo wordt voorkomen dat de verkeerde struiken en bomen weggehaald worden.

Bestrijding Amerikaanse vogelkers.

Foto: Robert Wielemaker

Plantwerk

Zolang we niet te maken hebben met vorst, sneeuw of teveel nattigheid kan er geplant worden. Het kan gaan om het planten van bosplantsoen of bomen (bijvoorbeeld hoogstamfruitbomen). De sapstroom ligt grotendeels stil in deze tijd van het jaar en door het ontbreken van blad bij bijna alle soorten is er geen verdamping, dus kunnen de struiken en bomen niet uitdrogen. Gezien de droge lentes en zomers de afgelopen jaren is het belangrijk om het plantwerk niet te laat in het seizoen uit te voeren. Het plantwerk komt vaak uit projecten voort zoals de verschillende abonnementen, 'leder dorp zijn boomgaard' of uit ervenprojecten. Per jaar kan de hoeveelheid plantwerk verschillen maar jaarlijks zijn er wel een aantal plantklossen.

Onderhoud aan hoogstamfruitbomen

Het uitvoeren van onderhoud zoals het

snoeien van de hoogstamfruitbomen doen we het hele jaar rond met uitzondering van zogenaamde steenvruchten zoals kers en pruim die we alleen in de zomer snoeien. In de winterperiode is er bij deze soorten het gevaar dat de ziekte loodglans toeslaat in de boom. Voor de rest gaan we ook dit winterseizoen weer door met het snoeien zodat de vele hoogstambomen en boomgaarden behouden blijven.

Fruitploeg in de winter. Foto: Gezina de Moor

In de winter vallen er ook dagen uit vanwege de weersomstandigheden. Omdat we zuinig zijn op onze vrijwilligers en medewerkers, gaat bij een gevoelstemperatuur van -6°C en lager het werk niet door. Maar ook als er sneeuw ligt kunnen we weinig doen omdat we de grond niet inkomen dan wel doordat het knotten te gevaarlijk is door gladheid. Gelukkig hebben we op zulke dagen ook het wandelnetwerk nog om een mooie wandeling te maken en te genieten van de schoonheid van de schepping. Op alle andere dagen met werkbaar weer gaan we weer aan de slag waarbij we zeker ook nog nieuwe vrijwilligers kunnen gebruiken!

Hek met touwtjes

Anekdote door Jaap Verhelst uit 40 jaar SLZ

We maaien nogal eens distels op een afgesloten weide waar koeien grazen. Zo moesten we een keer langs een afgesloten hek wat vastgebonden was met touwtjes. We waren lekker ontspannen bezig met de zeis toen een vrouw op ons af kwam en zei dat haar koeien ontsnapt waren. Blijkbaar waren de koeien van iets geschrokken

Ontsnapte koeien. Foto: Jaap Verhelst

en waren door het hek heen gebroken. Gelukkig lag de boerderij waartoe zij behoorden aan de overkant van de weg zodat ze weer veilig op het erf waren. We hebben nog wel meegeholpen om de koeien weer terug de wei in te loodsen.

Gele kanarie. Foto: Bram LeClerq

Een herstelploeg herrijst uit zijn as

Anekdote door Bram LeClerq uit 40 jaar SLZ

Het was leuk werk. Met twee teampjes van drie man onderhielden we het wandelnetwerk op Zuid-Beveland, van Hansweert tot De Piet, van Borssele tot Wemeldinge. In weer en wind, langs wegen en welen. Maar de bus versleet, doorstond de keuring niet meer. Er was eigenlijk geen geld voor een nieuwe. Het idee rees dat de vrijwilligers dan maar op pad zouden moeten met hun eigen auto's. Dat nooit, zei Arthur, onze teamcoördinator. Wij herstellere dreigden met stoppen. Toen kwam de kanarie in ons leven.

Een knalgele pick-up met een open laadbak. Achter de cabine een kast met rechts een uitschuiflade voor het kleine gereedschap, het grotere spul – spaden, schoppen, grondboren, stootijzers – schoof je aan de linkerkant die kast in. Rolluikjes met hangslotjes sloten de kasten af. Palen, pilons, de trap lagen in de laadbak met een zeil erover. Dus: aankomen bij een klusje, zeil eraf, hangsloten van de rolluikjes openmaken, rolluikjes omhoog, lade uitschuiven (uitkijken: langskomend verkeer kan hem raken!), gereedschap uitnemen, klusje

doen, gereedschap terug in laadbak en kasten, rolluikjes neer, hangsloten dicht, zeil dicht – en door. Vierhonderd meter verder bij het volgende klusje: zeil eraf, hangslotjes open, lade uitschuiven, klusje doen en alles weer andersom. En dat de hele dag door. We deden het ook een keer niet helemaal goed: zo'n afstandje van vierhonderd meter met de lade rechts nog uitgeschoven... Het was gelukkig in een stille woonwijk, niks geraakt, niemand heeft het gemerkt. Er was trouwens nog iets anders mis met die kanarie: de cabine had maar plaats voor twee. Ook ernstig, want als je met de een werkte miste je de ander, werkte je met die ander dan miste je de een. We waren elkaar wat kwijt. En het werd erger. Voorman Piet stopte ermee, Rien werd ziek, Arthur zou ook stoppen

en dan waren we nog met drie: Freek, Jan en ik. Malaise dus, Jan en ik hadden er zo ook niet veel zin meer in. Toen kwam er een lichtpuntje. Mijn zwager Dick wilde wel coördinator zijn. Een volgend lichtpuntje was Kees die zich meldde als nieuwe vrijwilliger. Derde lichtpuntje was de inruil van de kanarie. Het één bracht het ander mee: Gert kwam erbij en Ko en nog een Ko en Gerard – het werd een lichtjessnoer. Het ontwerp van het wandelnetwerk Reimerswaal leverde weer drie nieuwe herstellende op: Karel, Emile en Sjaak. En er meldden zich tenslotte twee Kapellenaren, Hans en Bert, voor het heerlijke buitenwerk. Het is zomaar weer een hele sterrenhemel geworden, de grootste herstellploeg in de geschiedenis van de SLZ.

Uitschuiflade gele kanarie. Foto: Bram LeClerq

Memoires van een hoogstam- snoeier

Door: Kees Tonkens, SLZ

Waarden

Het is altijd fijn om te merken dat je werk, en het daarmee behaalde resultaat, gewaardeerd worden. De laatste keer dat we bij een klant waren bedankte de eigenaar onze hoogstambrigade uitdrukkelijk: omdat we zijn boomgaard, door onze jarenlange inzet, gemaakt hebben tot wat die nu is. Waar hij in het begin zijn bedenkingen over de aanpak had gehad, was hij in de loop der tijd toch echt onder indruk geraakt van het resultaat. Zeker als hij dat vergeleek met andere boomgaarden die onze aanpak hadden ontbeerd. Waardering voelt goed maar roept ook de vraag op om welke waarden het eigenlijk gaat, en hoe die zich weer verhouden tot andermans waarden. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan de grote waarde van vrijwilligers! Zij maken het landschapswerk in Zeeland sowieso mogelijk. Hoe kijken zij naar de waarde van het landschap? Of naar de waarde van het vrijwilligerswerk voor henzelf? Om hun inzet te behouden stelt SLZ zich dit soort vragen ook zo nu en dan. De tijden veranderen immers altijd.

Kees Tonkens

Foto: SLZ

Ik heb in de ca. 28 jaar dat ik bij SLZ actief ben veel ervaring en kennis opgedaan maar de vragen over het vakgebied van hoogstamfruitbomen nemen toe. Zeker nu de klimaatverandering ons dagelijks confronteert met voorheen onbekende belagers in de boomgaard en het landschap.

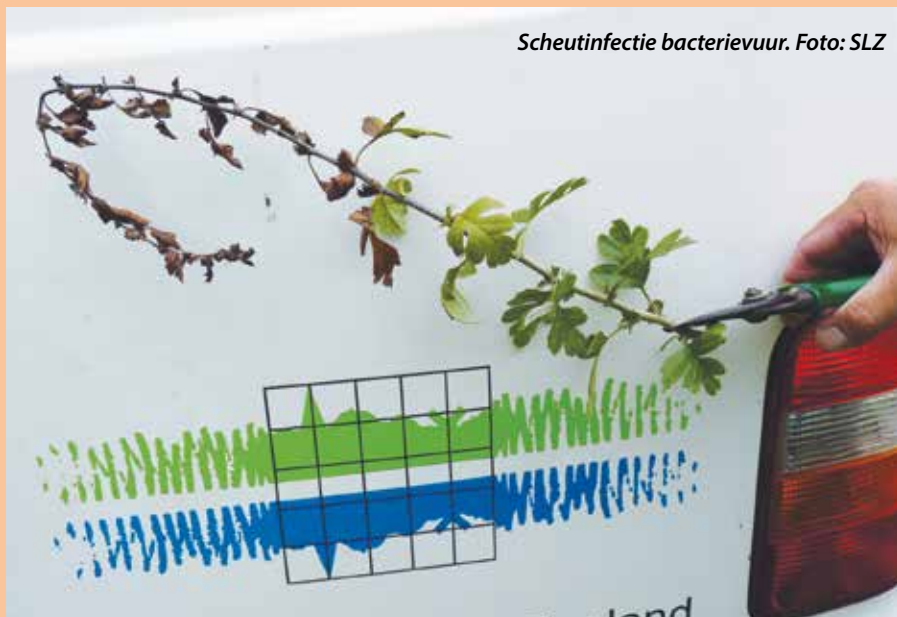
Opa vertelt

Toen ik in 1995 via een banenpool-regeling officieel medewerker van SLZ werd leek deze Stichting nog niet veel op de organisatie die zij inmiddels geworden is. We hadden iemand die zich naar de buitenwereld toe “coördinator” noemde, geen sprake van dat je hem “directeur”

zou noemen. Werktekeningen werden met potlood op bruinig kringlooppapier gekrabbeld. Maandstaten? Die bleken er wel te zijn en er waren sommigen die ze af en toe ook invulden, voor het geval er eens op aangedrongen zou worden, bijv. tegen het eind van het jaar. Ik herinner me ook dat we met een stuk of 3 personen aan het eind van de werkdag, staand op de laadbak van een meermaals overgeverfde groene pick-up een rotonde in het centrum van Goes opreden. We wisten wel dat het eigenlijk niet zo mocht, maar dat deed niet. Ik bewaar veel leuke herinneringen aan die tijd.

Bacterievuur

Al gauw kreeg ik ook de speciale taak om me de bacterievuurbestrijding eigen te maken. Vanaf mei stond er 's ochtends vroeg regelmatig een ploeg Zeeuws-Vlaamse vrijwilligers - waaronder Lucien als voorman - voor mijn deur in 's-Heer Abtskerke, om mij op te halen voor controlerondes door de zak van Zuid-Beveland. Bacterievuur aantastingen waren er volop en die knipten of zaagden we dan meteen weg. Tussen de middag zaten we dan met zijn allen bij mij thuis; Lucien dronk warme chocolademelk en viel daarna vaak prompt op de bank in een hazenslaapje. Toen zijn indruk was dat ik wel wist hoe het bacterievuur

aangepakt moest worden nam ik twee van de drie wekelijkse controledagen in mijn eentje voor mijn rekening. Mijn werkuitrusting bestond uit m'n fiets, een fietstas met driehoekzaag, een takkenschaar en een bus spiritus.

Andere tijden

Het waren echt andere tijden. De dagen in het veld waren lang. *"Uiteindelijk om half 5 bij de werkplaats arriveren"* was een richtlijn, maar niet meer dan dat, regelmatig kwamen we er veel later aan. In 1995 had ik, met mijn 37 jaar, ongeveer de gemiddelde leeftijd van dit bonte en levendige gezelschap. De samenstelling daarvan tekende ook de tijdgeest.

De meeste vrijwilligers zaten in één of andere regeling. Ook waren er regelmatig jongens die via de politie in een reclasseringstraject waren beland. Mensen met vervroegd pensioen waren er ook, maar hun gemiddelde leeftijd lag echt lager dan die van onze tegenwoordige vrijwilligers. Het lag voor de hand dat het in dit bonte gezelschap soms lekker kon knetteren en dat een vaste hand van begeleiding in het veld ook nodig was. Alle ploegen werden dan ook steeds door één van de vaste medewerkers begeleid.

Dat kon, want SLZ werd stevig ondersteund door de Provincie Zeeland. Werkovereenkomsten met particulieren waren op basis van een vrijwillige bijdrage en vaak bestond die - het was al heel wat waard als die bestond!- slechts uit het zorgen voor onderdak, koffie en soep tijdens de werkpauses van de vrijwilligers.

Hoogstambrigade

In de loop van de jaren breidde het taken pakket van SLZ uit en ik zag dat veel van mijn collega's een soort eigen "toko" hadden, en dat leek me ook wel wat. Toen ik dus las dat in Groningen, Flevoland en Gelderland zogenaamde hoogstambrigades waren opgericht, heb ik erop aan gedrongen, dat in Zeeland ook te realiseren. Ik zag daar kansen voor mijn hand! Uiteindelijk is het hoogstamfruit zo mijn specialiteit geworden. Een gelukje voor de Zeeuwse boomgaarden, aldus de eerder genoemde klant.

Nieuwe tijd

Nu ik dan per 1 november vertrek bij SLZ, is het aan mijn collega's, om de taken die ik neerleg op te gaan pakken. Ik hoop dat zij zich - net als ik - zullen verwonderen over de bijzondere locaties en dat zij de betekenis ervan blijven zien: voor het landschap, voor de natuur, voor de recreanten, voor de eigenaren en voor de vrijwilligers.

“Alles van waarde is weerloos”, wordt wel eens gezegd. Welke kansen zullen de collega's die na mij komen, naar hun hand gaan zetten om genoemde waarden te behouden?

Ik wens mijn collega's daadkracht, plezier en voldoening toe, bij de voortzetting van het waardevolle werk van SLZ.

Kees als hoogstamsnoeier en in het veld. Foto's: SLZ

Walnootboorvlieg breidt zich ook in Zeeland uit

Tekst en foto's: Lucien Calle, SLZ

Aangetaste bolsters

In 2015 werd de uitheemse walnootboorvlieg voor het eerst in Nederland gemeld. De walnootboorvlieg (Rhagoletis completa) komt uit Noord-Amerika en is daar in lichte mate schadelijk op verschillende soorten walnoten (binnen het geslacht Juglans). De larven eten van de bolsters waardoor die verkleuren en uiteindelijk verslijmen. Aan de buitenzijde zien de bolsters al in een vroeg stadium bruin-zwart en soms aangevreten uit. Bij openpeuteren zijn de larven van de boorvlieg als licht gekleurde kleine maden zichtbaar. Zonder de aantasting scheuren de bolsters meestal droog open en vallen de noten er schoon en droog uit.

Bacteriebrand

Er is overigens nog een andere veroorzaker van verkleuring op de bolster: bacte-

riebrand (*Pseudomonas juglandis*). Deze bacterie veroorzaakt ook zwarte vlekken op de bolsters, daarnaast ook op het blad en de scheuten. Ook lijken de noten zelf te verschimmelen, terwijl dit bij aantasting van de walnootboorvlieg niet lijkt te gebeuren. Bacteriebrand slaat meestal vroeger toe dan de boorvlieg. Zwartverkleuring wijst dus niet automatisch op walnootboorvlieg!

Na de ontdekking in Nederland is het snel gegaan. In 2016 was er al een eerste melding uit Zeeland terwijl vooral in Brabant en Limburg een flinke toename was. Onderstaande diagram geeft een overzicht van de gemelde vondsten op Waarneming.nl, waarbij aangetekend moet worden dat lang niet alle waarnemingen ook op deze site gemeld worden (nb. gegevens op 15-9 uit Waarneming.nl)

opgehaald, terwijl het op dat moment nog volop "seizoen" was. Het uiteindelijk aantal voor 2022 zal daarom waarschijnlijk nog een stuk hoger uit gaan komen).

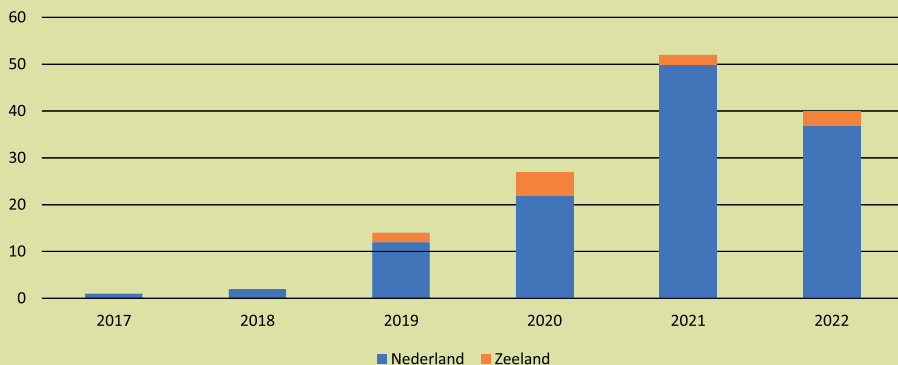

Larve in opengemaakte bolster

Schade

De schade lijkt vooralsnog mee te vallen. De noten worden zelf niet aange-tast door de walnootboorvlieg en zijn vaak nog prima te eten. Een vroege infectie verhoogt wel de kans dat andere schadelijke soorten de noot aantasten, bijvoorbeeld schimmels. Hoe schadelijk de vlieg op langere termijn zal zijn valt lastig te voorspel-len. Dat zal afhangen van de inbedding in het ecosysteem. Gaan natuurlijke vijanden zoals sluipwespen, roof-vliegen, mezen e.d. snel anticiperen op deze nieuwe soort? Voorlopig dus nog geen alarm. We blijven walnoten aan-planten, maar blijven de zaak uiteraard wel volgen.

Jaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nederland	1	2	12	22	50	37
Zeeland	0	0	2	5	2	3

Toename Walnootboorvlieg in Nederland en Zeeland. Aantal ingevoerde waarnemingen op waarneming.nl

T R A A S
NATURE CARE

**FAUNA
VOORZIENINGEN**

voor biobestrijding,
natuurcompensatie
en biodiversiteit

- ✓ Nestkasten
- ✓ Vleermuisverblijven
- ✓ Insectenhôtels

www.nature-care.nl

Karelse Boombeheer
advies en uitvoering

**Voor al uw boomverzorging
onderzoek & advies**

Gecertificeerd European Treeworker
en VTA boomveiligheidscontroleur

Voor informatie en vrijblijvende offerte:
06 - 30 06 00 71 / info@karelseboombeheer.nl

www.KarelseBoombeheer.nl

AUTOPOPPE

IJZERSTERK
in het GROENE werk

De Audi en Volkswagen
dealer voor Zeeland

VW-groep uitgeroepen tot meest duurzaam autoconcern
GOES - VLISSINGEN - TERNEUZEN - WWW.AUTOPOPPE.NL

Loonbedrijf
VAN DER MAAS

Oosterland
Lage Maireweg 12
4307 RS Oosterland

HS

AANNEMINGSBEDRIJF VAN SABBen

Ambachtsweg 6
4458 DA 's-Heer Arendskerke
tel. 0113-563551
vansabben@zeelandnet.nl
www.vansabbenbv.nl

Westdorpe
De Baeckermat

Genieten
Boerderijrestaurant &
streekpakketwinkel

www.debaeckermat.nl
+31 (0)115 45 38 32

KORT NIEUWS

Kampioenschap maaien met de zeis

We gaan proberen het NK Maaien met de Zeis in 2023 naar Zeeland te halen, anders wordt het een Zeeuws kampioenschap Maaien met de Zeis! Welke vorm en wanneer het ook wordt, je kan alvast gaan oefenen. Leer de kneepjes van het zeisen tijdens onze cursus "Maaien met de Zeis", die we in het voorjaar gaan organiseren. Binnenkort meer informatie hierover!

Zaterdag 15 oktober vond onze jaarlijkse Landschapsmarkt (voorheen Fruitpersdag) plaats bij de Kraaghoeve in Terneuzen, een dagbestedingslocatie van Zeeuwse Gronden. We kijken terug op een geslaagde dag waarop de fruitpers van Lerouge op volle toeren draaide, talloze vruchten op naam zijn gebracht door onze fruitexperts, de standhouders goede zaken hebben gedaan en veel informatie over het landschap is overgebracht. De jeugdige bezoekers hebben zich vermaakt met een herfstspuurtocht, vuurstempels en tochtjes met een menkar.

Opening Wandelnetwerk Reimerswaal

Op woensdag 14 december aanstaande vindt de officiële opening plaats van het 175 kilometer lange Wandelnetwerk Reimerswaal. Met de totstandkoming van dit netwerk ligt er eind 2022 in heel Zeeland een gebiedsdekkend netwerk, waardoor er aaneengesloten gewandeld kan worden van gemeente naar gemeente, en van provincie naar provincie.

KORT NIEUWS

SLZ heeft weer 'oude' populieren-klonen beschikbaar

Ook deze winter heeft SLZ weer stekken van oudere populieren beschikbaar. Het gaat om Serotina (mannelijke kloon) en Forndorf (vrouwelijk), klonen van de Canadapopulier die al lang niet meer worden gebruikt, maar wel generaties lang het Zeeuwse landschap hebben gesierd. Deze bomen kunnen heel groot worden. Dit jaar hebben we ook stek van de inheemse Zwarte populier. Deze is geogst op een natuurlijke groeiplaats bij het Bathse Spuikanaal. Het is éénjarige stek, dus nog klein. We vragen 1 euro per stek. Er is slechts een beperkte hoeveelheid, we proberen het over verschillende locaties verdeeld te krijgen maar op is op. Wie interesse heeft kan even contact opnemen met SLZ via info@landschapsbeheerzeeland.nl

Boeren Planten Bomen

Ook dit seizoen kunt u weer streekeigen plantmateriaal bestellen via de actie Boeren Planten Bomen. Voor prijzen en leveringsvoorwaarden kunt u terecht bij de drie door ons aanbevolen bedrijven. <https://landschapsbeheerzeeland.nl/werkzaamheden/advies-aanplant-streekeigen-bomen-en-struiken>

Wilgenpoten bestellen

Wilgenpoten worden geogst tijdens onze werkzaamheden en kun je eenvoudig zelf planten en tot knotwilg laten uitgroeien. Het bestellen van wilgenpoten kan rechtstreeks bij SLZ via: info@landschapsbeheerzeeland.nl. De wilgenpoten worden in twee rondes (december en maart) bezorgd.

Wandelgids 'Wandelen in Zeeuws-Vlaanderen'

Deze nieuwe wandelgids met routes over het Wandelnetwerk in Zeeuws-Vlaanderen is de laatste pennenvrucht van Els van de Kerkhof en Hans Corbijn met dit keer (ook SLZ vrijwilliger) Chris Louwerse. Deze mooie vormgegeven gids beschrijft 14 routes die allemaal het door SLZ beheerde Wandelnetwerk Zeeland volgen. De gids is voor € 17,95 te bestellen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig via hun website: www.gegarandeerdonregelmatig.nl/wandelgids/wandelen-in-zeeuws-vlaanderen&bc=1

Wandelgids Zeeuws-Vlaanderen

Winnaars ErfTROFEE 2022

Om het behoud van cultureel erfgoed op en rond Zeeuwse boerderijen aan te moedigen wordt ieder jaar namens de Boerderijstichting Zeeland (BSZ), de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO) en Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) de Zeeuwse ErfTROFEE uitgereikt.

Dit jaar was de ZLTO aan de beurt om een winnaar te kiezen. Op zaterdag 8 oktober heeft gedeputeerde Jo-Annes de Bat deze ereprijs overhandigd aan Biologische akkerbouwers Duco en Patricia Verbrugge uit Hengstdijk.

Winnaars ErfTROFEE 2022. Foto: Caroline Geluk

“Dit werkt goed”

René (links) en Niek voeren het bijeengeharkte maaisel af naar de grote hoop in het bos.

Vrijwilliger aan het woord

Tekst en foto: Nettie Wilderom, SLZ

SLZ organiseert iedere zomer ‘Open werkdagen’ op fraaie werkplekken, verspreid over heel Zeeland, waar zoveel werk te doen is dat onze vaste vrijwilligers daar zeker wat versterking kunnen gebruiken. Vandaag is er een Open werkdag in het Oranjesbosch bij Oostkapelle.

René Ferkranus is één van de 6 vrijwilligers ‘van buitenaf’ die zich hebben aangemeld voor deze dag. Enkele mensen hebben na het zien van de weersvoorspellingen toch afgehaakt; hij niet.

Ervaring

René vertelt dat hij al wel wat ervaring heeft met werken in de natuur, omdat hij sinds twee jaar mee helpt met bosonderhoud in een bos in de provincie Utrecht. De groep vrijwilligers waar hij mee werkt, kampeert daar dan het hele weekend. Erg leuk, maar wel iedere keer een heel

eind rijden. René ging op internet eens kijken of dit soort activiteiten ook niet dichterbij georganiseerd worden, kwam toen de SLZ open werkdagen tegen en meldde zich aan.

Het doet een buitje terwijl Niek en Adri van SLZ onder een boom uitleggen wat de bedoeling is. Gelukkig duurt de bui niet lang en begint iedereen te harken. Er zijn kruiwagens meegenomen maar ook draagberies om het maaisel af te voeren. ‘Dit werkt goed’, vindt René.

René vindt het jammer dat het werk rond half één toch voortijdig afgebroken wordt vanwege aanhoudende stromende regen. Het harken is af gekomen, maar het lukt nu niet om alles af te voeren. Toch is er met de vaste en extra vrijwilligers een hoop werk verzet! René kijkt terug op een gezellige werkdag, die smaakt naar meer. Hij is altijd welkom!

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor het Zeeuwse cultuurlandschap.

Wil je zelf ook vrijwilliger worden? Kijk op www.natuurwerkzeeland.nl voor vacatures.

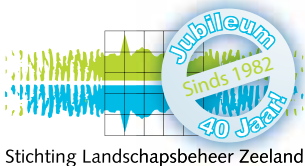
AGENDA

- woensdag 7 december** **Nationale Vrijwilligersdag** - Landelijk
- dinsdag 13 december** **Cursus veldhulpverlening** - n.t.b.
- woensdag 14 december** **Opening Wandelnetwerk Reimerswaal** - Rilland
- januari 2023** **Cursus zaag- en veltechniek** - locatie n.t.b.
- woensdag 11 januari 2023** **Opening Rolstoelroutes Reimerswaal** - Krabbendijkse
- februari 2023** **Cursus basisvaardigheden landschapsonderhoud**
Zeeuws-Vlaanderen
Herhalingscursus motorkettingzaag lichte velling
locatie n.t.b.
- maart 2023** **Cursus Werken langs de weg** - locatie n.t.b.
- zaterdag 18 maart 2023** **Cursus hoogstamfruit snoeien dorpsboomgaarden**
Schouwen-Duiveland
- zaterdag 10 juni 2023** **Jubileumfestival** - Zaamslag

Sommige activiteiten zijn nog onder voorbehoud. Houd onze website in de gaten voor actuele informatie over het wel of niet doorgaan van cursussen en activiteiten.

Kijk op www.zeeland.com/visit voor meer informatie over activiteiten in de Zeeuwse natuur en tips voor o.a. wandel- en fietsroutes.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland